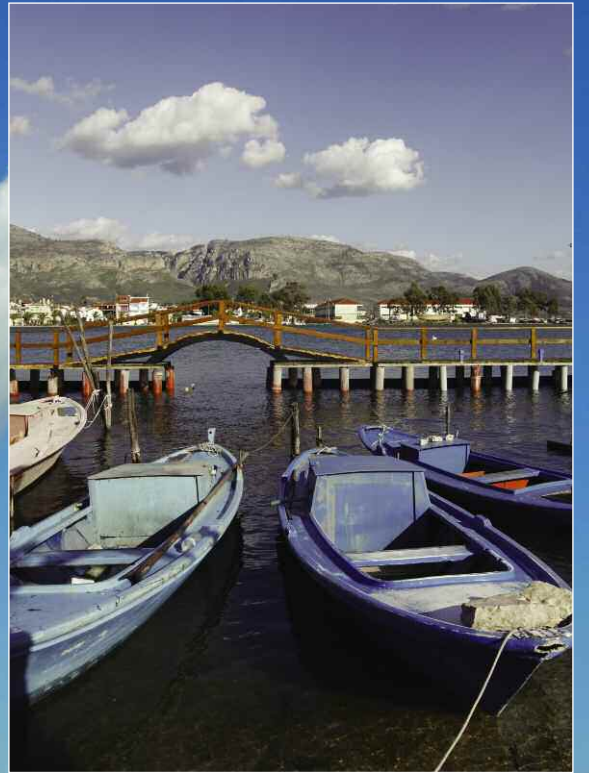

Αιτωηικό

“ Στην αγκαλιά
της λιμνοθάλασσας ”

Κείμενο - φωτο: ΣΠΥΡΟΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΤΟΣ

Πανέμορφες μοναδικές εικόνες που στολίζουν το Αιτωλικό.

Σαν μια πλωτή πολιτεία δεμένη αντικριστά από τη μια και την άλλη πλευρά με δύο τεράστια χοντρά караβόσκoiνα, θα μπορούσε να αποδώσει κάποιος την εικόνα της πόλης του Αιτωλικού.

Εκεί που τα νερά της λιμνοθάλασσας του Αιτωλικού σμίγουν με τη λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου βρίσκεται το Αιτωλικό σε νησάκι που συνδέεται με τη στεριά με δυο πέτρινα γεφύρια.

Ιστορικά αναφέρεται ότι αρχικά υπήρχαν τέσσερα ή πέντε μικρά νησάκια στο κέντρο της λιμνοθάλασσας που πρωτοκατοικήθηκαν πιθανότατα από ψαράδες. Συνδέονταν μεταξύ τους με ξύλινα γεφυράκια μέχρι που οι συνεχείς επιχωματώσεις δημιούργησαν ένα νησί που συχνά το χειμώνα πλημμύριζε, γιατί η επιφάνειά του ήταν ελάχιστα ψηλότερη από τη θάλασσα. Οι επιχωματώσεις συνεχίστηκαν και η τελευταία έγινε το 1972 από το δημόσιο, αλλάζοντας εντελώς τη μορφή του νησιού. Παρ' όλες τις αλλαγές που δέχτηκε, το Αιτωλικό διατηρεί τη γραφικότητα και μοναδικότητά του στον ελλαδικό χώρο. Άλλοι το ονόμασαν «Μικρή Βενετία» και άλλοι το είπαν Νερένια Πολιτεία.

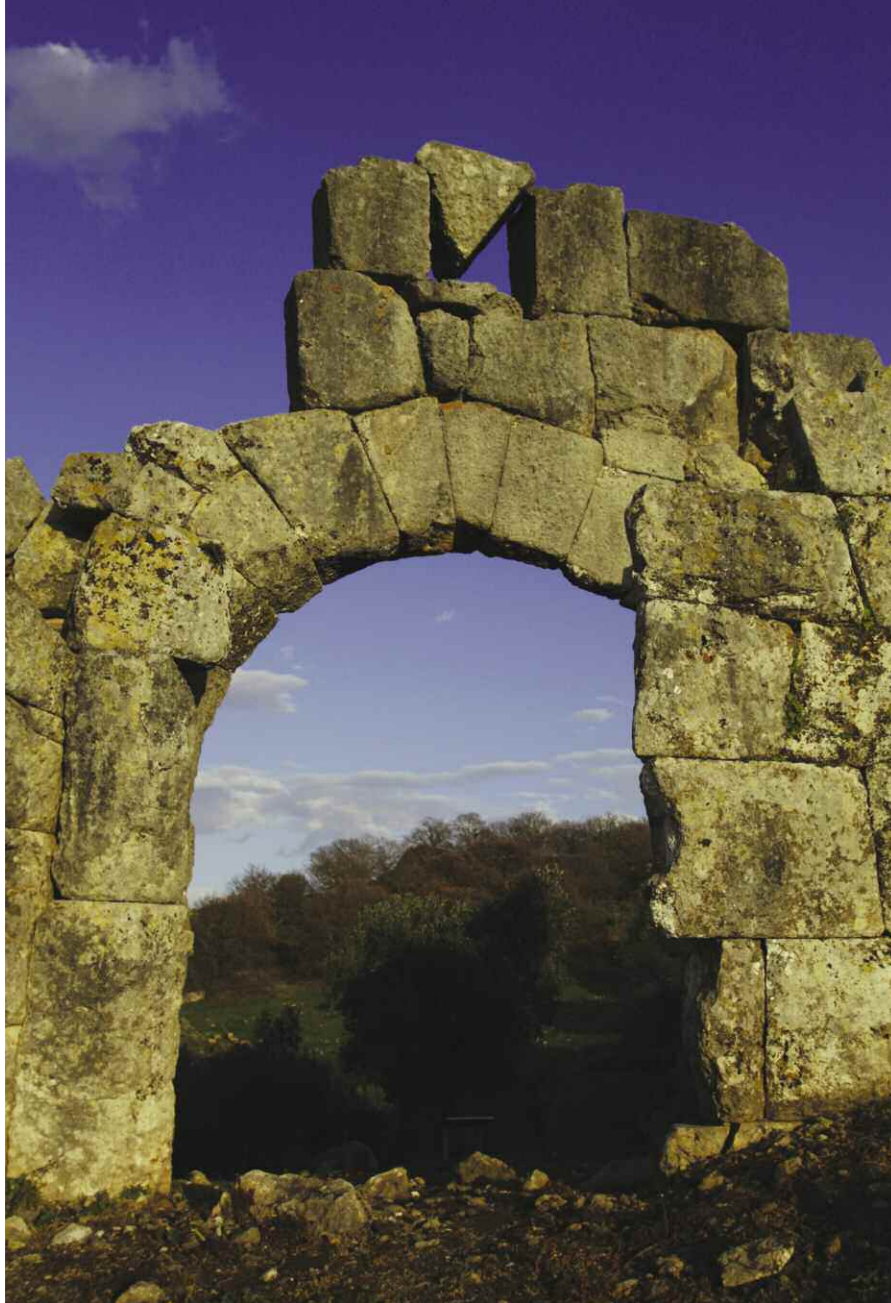
Ανατρέχοντας στην ιστορία του τόπου μαθαίνουμε ότι οι πρώτοι κάτοικοι της περιοχής έχτισαν την πολιτεία τους στην αντικριστή στεριά. Οι επιδρομές των εχθρών τους ανάγκασαν να κατοικήσουν στη μέση της λιμνοθάλασσας. Το 1204 το Αιτωλικό παραχωρήθηκε στους Ενετούς. Από το 1370 μέχρι το 1821 βρισκόταν στην εξουσία Ελληνοαλβανών μπέηδων και στη συνέχεια στα χέρια του άρχοντα της Κεφαλονιάς Καρόλου του Τόκκου. Στην αποτυχημένη εξέγερση των Ορλώφ, επαναστατεί και το Αιτωλικό για να πληρώσει με την καταστροφή του από τους Τούρκους και να βρεθεί αργότερα στην εξουσία του Αλή Πασά. Στην επανάσταση του 1821 το Αιτωλικό ακολουθεί την ιστορική τύχη του γειτονικού Μεσολογγίου.

Στις 23 Μαΐου του 1828 στα νερά της δυτικής ακροθαλασσιάς του Αιτωλικού χτυπήθηκε βαριά ο Άγγλος φιλέλληνας Φρανκ Άμπνεϋ Άστιγξ, όπου με το πλοίο Καρτερία μεταφέρεται και λίγες μέρες αργότερα πεθαίνει στη Ζάκυνθο. Μάλιστα ο βιογράφος του Φρανκ Άμπνεϋ Άστιγξ αναφέρει πως η Καρτερία ήταν το μοναδικό ελληνικό σκάφος τέλεια οργανωμένο και με το πιο πειθαρχημένο πλήρωμα και ο κυβερνήτης του ένας από τους πιο έντιμους και χρήσιμους φιλέλληνες που ποτέ δεν έλαβε αμοιβή ξεδεύοντας μάλιστα τμήμα της ισχνής περιουσίας του, για να κρατήσει ως το τέλος την Καρτερία μάχη και δυνατή.

Μια παλιά φιλία με το δάσκαλο Γιάννη Κονδύλη που γεννήθηκε στην Κατοχή, μεγάλωσε μέσα στα καλαμπόκια και συνεχίζει επί δεκαετίες να υπηρετεί στο ένα από τα σχολεία του χωριού του και μια τωρινή γνωριμία με το ζωγράφο - χαράκτη Μιχάλη Κότσιαρη, που το 1998 δημιούργησε, μαζί με τον αδελφό του Γρηγόρη, τον πρώτο εικαστικό χώρο στην πόλη του την Αίθουσα τέχνης «Εργω 1998», μ' έκαναν να περάσω επανειλημμένα τα δύο πέτρινα γεφύρια με τις γραφικές καμάρες 300 μέτρων το καθένα που κατασκευάστηκαν το 1848 και να βρεθώ στο Αιτωλικό.

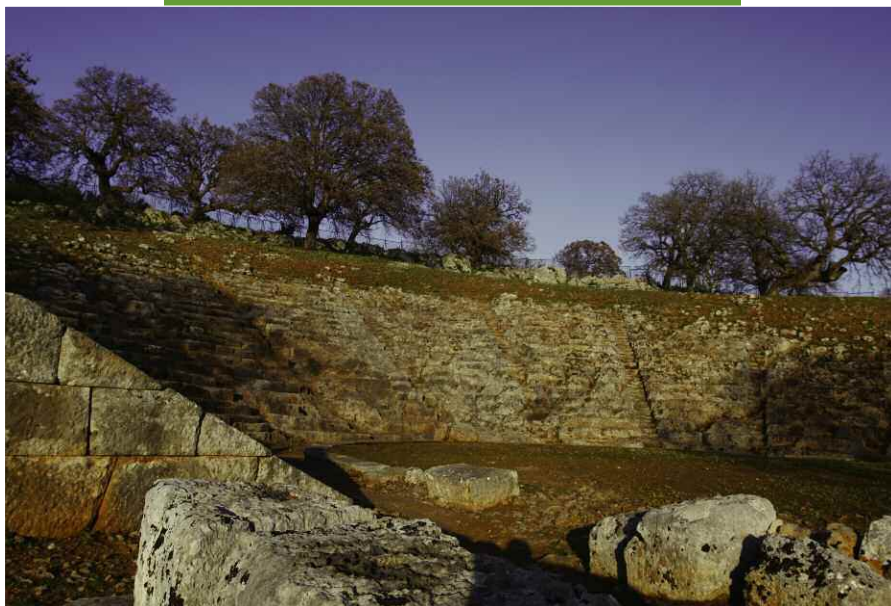
Οι πρώτες αναφορές περιηγητών το αναφέρουν ως «Ανατολικόν», μάλλον επειδή ήταν ανατολικά του Αχελώου.

Η πρώτη εικόνα που προσελκύει τη ματιά σου είναι οι γαίτσες, μικρά πλεούμενα χωρίς καρίνα, που βρίσκονται δεμένες σε μικρά λιμανάκια. Τίποτε δε θυμίζει πια τη μεγάλη ναυτική παράδοση του Αιτωλικού. Μέχρι το Β'

Στον αρχαιολογικό χώρο των Οινιάδων.

Το αρχαίο θέατρο των Οινιάδων.

1

2

3

4

1. Μοναδικό μνημείο αποτελεί το νεώριο.

2. Τα χέλια, οι κέφαλοι και οι τσιπούρες της περιοχής είναι μοναδικής νοστιμιάς.

3. Στο δρόμο για τις εκβολές του Αχελώου.

4. Η Μονή Ταξιαρχών.

Παγκόσμιο Πόλεμο διατηρούσε στόλο από 35 περίπου εμπορικά ποntonοπόρα πλοία. Μετά το τέλος του πολέμου οι Αιτωλικιώτες πλοιοκτήτες δεν εκμεταλλεύτηκαν τις ευκαιρίες που έδωσε το κράτος, δεν ανανέωσαν το στόλο, με αποτέλεσμα να σβήσει η παρουσία του Αιτωλικού στη ναυτιλία.

Σήμερα η λιμνοθάλασσα αποτελεί έναν από τους πιο φημισμένους ψαρότοπους. Πολλοί ασχολούνται με το ψάρεμα και ιδιαίτερα με τον κέφαλο, αφού από το θηλυκό -την μπάφα- βγαίνει το αυγοτάραχο, γνωστό παντού με την επωνυμία «αυγοτάραχο Μεσολογγίου».

Πυκνοκατοικημένη η πόλη του Αιτωλικού με γραφικές ομορφιές μακριά από τον κεντρικό δρόμο που τη διασχίζει προσφέρεται για έναν ευχάριστο περίπατο. Στενά δρομάκια που ίσα και χωρά να περάσει αυτοκίνητο και πλακόστρωτα σοκάκια που εξυπηρετούν μόνο πεζούς. Σπίτια ισόγεια ή διώροφα με μικρές αυλές που στολίζουν πολύχρωμοι τενεκέδες για γλάστρες. Μέσα στα διαδάλωδη

αυτά περάσματα εντυπωσιάζουν τα μικρά εκκλησάκια του Αγίου Νικολάου, της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος, του Αγίου Δημητρίου και του Αγίου Γεωργίου. Σε κεντρικό σημείο ανάμεσα στα χαμηλότερα σπίτια ορθώνονται επιβλητικά οι δυο εκκλησίες της πόλης, της Κοιμήσεως της Θεοτόκου και των Παμμεγίστων Ταξιαρχών. Στο ναό της Παναγίας φυλάσσεται η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας έργο του Ευαγγελιστή Λουκά, ο περίφημος επιτάφιος έργο του 15ου αιώνα και ανεκτίμητης καλλιτεχνικής αξίας είναι το ξυλόγλυπτο τέμπλο. Στον προαύλιο χώρο του ναού 1η Απριλίου του 1824 έγινε η δίκη του Γ. Καραϊσκάκη. Σε κοντινή απόσταση ο ναός των Ταξιαρχών με το θρυλικό πηγάδι. Η τοπική παράδοση αναφέρεται στην πολιορκία του 1823 από τον Ομέρ Βρυώνη. Ο Τούρκος πολέμαρχος διέκοψε το νερό στο Αιτωλικό και έτσι έριξε τον πληθυσμό σε δίψα. Το θαύμα όμως δεν άργησε. Τούρκικη μπόμπα έπεσε στην εκκλησία των Ταξιαρχών, τρύπησε τη στέγη και το δάπεδο κι άνοιξε πηγάδι γεμάτο νερό. Οι κάτοικοι ήπιαν, δόξασαν το Θεό και διατηρούν ίσαμε σήμερα το πηγάδι. Δίπλα στην εκκλησία, ορατός από τον κεντρικό δρόμο, βρίσκεται ο τάφος της Βασιλικής Κίτζου. Η γνωστή Κυρά-Βασιλική αγαπημένη του Αλή Πασά που πέθανε το 1834 και τάφηκε εδώ.

Πλάι στα νερά της λιμνοθάλασσας στις 25 Ιουνίου 2006 εγκαινιάζεται το «Μουσείο Βάσως Κατράκη. Εικαστικό κέντρο Χαρακτικής». Επιθυμία των ανθρώπων της περιοχής. Το μουσείο φιλοξενεί τις πέντε κύριες ενότητες της δουλειάς της 60χρονης εικαστικής δημιουργίας της. 15χρονη χαρακτηριστική πορεία στο ξύλο και 35χρονη χαρακτηριστική στην πέτρα. Στα χρόνια της δικτατορίας εξόριστη στη Γυάρο χρησιμοποίησε σαν υλικό της τα βότσαλα και στα μεταπολεμικά χρόνια στρέφεται στα γνωστά αγαπημένα της θέματα: στη λιμνοθάλασσα, στους ψαράδες και σε σκηνές ειρηνικής ζωής. Καθώς παίρνω το δρόμο προς τα δυτικά και περνάω τη γέφυρα του Αχελώου, που ενώνει την Αιτωλία με την Ακαρνανία, σε μικρό λόφο που οι πρόποδες του συναντούν τη δεξιά όχθη του ποταμού συναντώ το χωριό Κατοχή.

Ο Κωστής Παλαμάς παραστατικότητα δίνει την όψη της περιοχής:

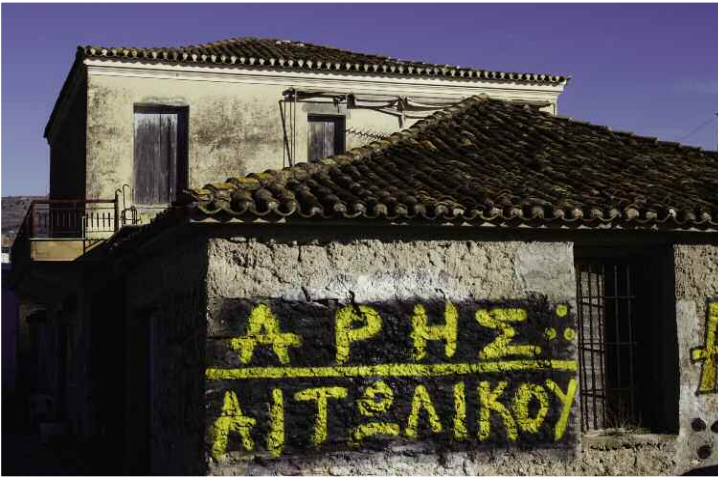
Θυμάμαι βραχοστύλωτο χωριό την Κατοχή

Πιο ταπεινό και αντίπερα το πράσινο Νεοχώρι

Στη μέση του ασπροπόταμου πλατιά την ταραχή

Θυμάμαι την περαταριά.

Και εγώ στάθηκα τυχερός που βρήκα στην Κατοχή ένα νέο άνθρωπο που αγαπά το χωριό του και με ξενάγησε στα αξιοθέατα της γενέτειράς του. Ένας από τους μετρημένους στα δάκτυλα Ελληνοραφτάδες που εξακολουθεί να ράβει και να κεντάει με μεράκι ολόκληρες τις παραδοσιακές (λαϊκές) φορεσιές από όλη την Ελλάδα, ο Νίκος Πλακίδας διατηρεί το εργαστήρι του στο χωριό του. Τον συνάντησα στο μικρό του εργαστήρι, εδώ που συνεχίζει την παράδοση με αγάπη και σεβασμό προς την προγονική τέχνη.

Αφού πρώτα έντυσε με τις φορεσιές του, πιστά αντίγραφα αυθεντικών κομματιών, όλα τα χορευτικά τμήματα του νομού του, η φήμη του απλώθηκε γρήγορα και εκτός Ελλάδας, όπου υπάρχει ελληνικό στοιχείο.

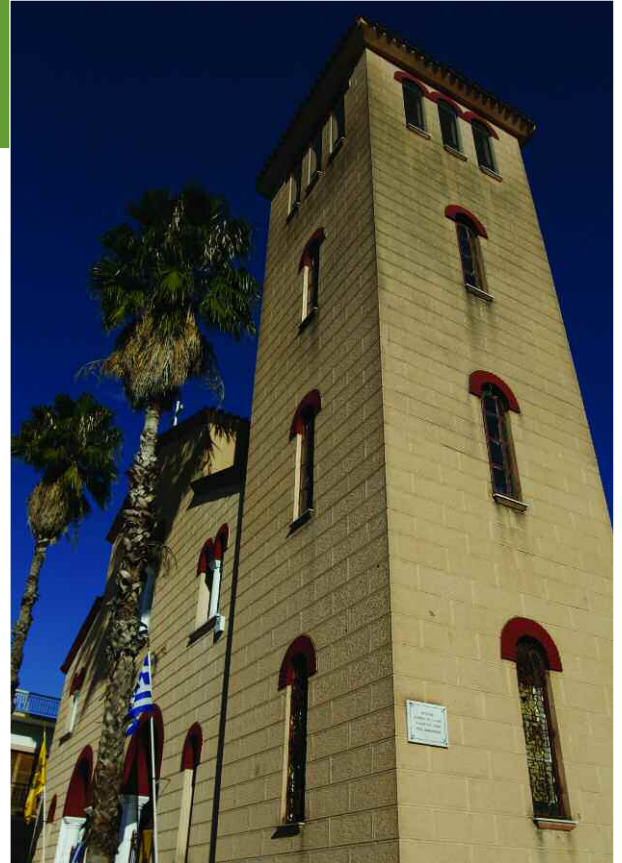
Στις ανηφοριές του χωριού διαθέτει μάλιστα και ένα πλούσιο βεσιτάριο με φορεσιές από όλη την Ελλάδα.

Δεσπόζουσα θέση στην κορυφή του λόφου της Κατοχής έχει η Κούλια, ο πύργος της Κυρά-Βασιλικής. Το οχυρό εξυπηρετούσε τους φύλακες που έλεγχαν τη διάβαση του Αχελώου. Το 1830 εγκαταστάθηκε σ' αυτόν, μετά από παραχώρηση του κράτους, η αγαπημένη του Αλή-Πασά Κυρά-Βασιλική μέχρι το 1834 που πέθανε. Το 1975 η Κούλια κρίθηκε διατηρητέο μνημείο χωρίς καμιά κρατική μέριμνα μέχρι σήμερα. Δίπλα στον Άγιο Δημήτριο ερειπωμένο το σπίτι του Γουλιμή. Χτίστηκε πριν 200 χρόνια όταν ήρθε ο άρχοντας Γουλιμής από την Αλεξάνδρεια. Δυο πέτρινα λιοντάρια στόλιζαν την κεντρική είσοδο του άλλοτε αρχοντικού που άρχιζε από το λόφο και κατέληγε στις όχθες του Αχελώου. Στην πλακόστρωτη όχθη του Αχελώου συναντάς το διδακτήριο, το δημοτικό σχολείο του χωριού, που κτίστηκε με δαπάνες του εθνικού ευεργέτη Ανδρέα Συγγρού στις αρχές του 20ου αιώνα και σήμερα εγκαταλελειμμένο βρίσκεται αφημένο στην υγρασία της περιοχής. Κατευθυνόμενος προς τις εκβολές του Αχελώου καλαμιώνες, βάλτοι, υφάλμυρα νερά, αμμοθίνες και υγρολίβαδα δημιουργούν ένα τοπίο μοναδικής βιολογικής σημασίας. Οι αμμονησίδες προστατεύουν τις λιμνοθάλασσες από τη διαβρωτική ορμή του Ιονίου πελάγους. Καταφύγιο το χειμώνα για πολλά πουλιά που προέρχονται από τα βόρεια ψυχρά κλίματα.

Απειλούμενος υγρότοπος, που αν και περιλαμβάνεται στη συνθήκη Ramsar κινδυνεύει. Πουλιά που μπορεί να παρατηρήσει κανείς στα ρηχά νερά στις ακτές και στα λαοποτόπια είναι τα βουτηχτάρια, οι πάπιες, οι φαλαριδες, οι ερωδιόι, οι κορμοράνοι, οι αλκυόνες και οι γλάροι.

Στα γήπεδα η επαρχία αναστενάζει...

Στην αυλή της εκκλησίας Κοιμήσεως της Θεοτόκου δικάστηκε το 1824 ο Γ. Καραϊσκάκης.

Ανάμεσα στις γαίτσες διακρίνεται το σταφνοκάρι, το τελευταίο σκαρί που ψαρεύει ακόμα.

Σε χαμηλό λόφο ανάμεσα στις ελιές με υπέροχη θέα, σώζεται η διαλυμένη μονή των Ταξιαρχών. Σήμερα σώζεται σε καλή κατάσταση ο ναός που επισκευάστηκε τελευταία με εισφορές των κατοίκων του Νεοχωρίου. Ο ναός είναι σταυρεπίστεγος βυζαντινός μετά τρούλου. Γύρω από αυτόν τα ερείπια του γηουμένου που ήταν τριώροφο οικοδόμημα ύψους 9 περίπου μέτρων, τέσσερα μικρά κελιά και τα θεμέλια άλλων κτιρίων δηλώνουν ότι κάποτε το μοναστήρι βρισκόταν σε ακμή. Από σωζόμενες επιγραφές πιθανολογείται ότι χτίστηκε στις αρχές του 18ου αιώνα. Πανηγύρι γίνεται στις 8 Νοεμβρίου και επίσης την επόμενη του Πάσχα γίνεται λειτουργία. Κορωνίδα του ενδιαφέροντος αποτελεί στην περιοχή ο αρχαιολογικός χώρος των Οινιάδων. Στη βόρεια όχθη του Αχελώου πάνω σε λόφο με βελανιδιές που είναι γνωστός με το όνομα Τρίκαρδος δεσπόζει η οχύρωση της πόλης. Στην κορυφή του λόφου βρίσκεται η Ακρόπολη με ξεχωριστό περιβόλο. Οι πύργοι που υπάρχουν κατά διαστήματα πιθανόν αποτελούν μεταγενέστερες προσθήκες. Μέσα στις οχυρώσεις υπάρχουν ορατά δημόσια κτίρια της αγοράς. Οι Οινιάδες ήταν η δεύτερη σε μέγεθος πόλη των Ακαρνανών μετά το Στράτο. Σημείωσε μεγάλη οικονομική άνθηση, αφού είχε στρατηγική θέση ελέγχοντας την είσοδο στον Πατραϊκό όσο και τη θάλασσα μεταξύ Ακαρνανίας και Λευκάδας, Κεφαλονιάς και Ιθάκης.

Το αρχαίο θέατρο κτισμένο κοντά στην αγορά με θέα στα πεδινά και τις παράτιες περιοχές εντυπωσιάζει με την κατασκευή του. Η πρώτη ανασκαφή έγινε το 1900 από Αμερικανούς όπου αποκαλύφθηκε η σκηνή, η ορχήστρα και περίπου το ήμισυ του κολού. Η ορχήστρα είναι επιστρωμένη με σκληρό πατημένο χώμα και πλαισιώνεται με λίθινο κράσπεδο. Μεταξύ της ορχήστρας και της πρώτης σειράς εδωλίων υπάρχει αποχετευτικός αγωγός με καλυπτήριες πλάκες που δημιουργούσαν διάδρομο πρόσβασης των θεατών προς τις θέσεις τους. Έχει πολύ καλή ακουστική και χωρητικότητα 4500 θεατών. Έμεινε μερικώς επιχωμένο από το 1901 μέχρι το 1987. Οι εργασίες ολοκληρώθηκαν το 1993. Μοναδικό μνημείο, από τα επιβλητικότερα των αρχαίων χρόνων αποτελούν τα νεώρια. Είχαν προορισμό την ανύψωση των πλοίων στο εσωτερικό τους, την επισκευή και την προστασία από το χειμώνα. Η ανατολική πλευρά είναι σχεδόν εξ' ολοκλήρου λαξευμένη κατακόρυφα στο βράχο. Το εσωτερικό του οικοδομήματος διαιρούσαν πέντε εικονοστοιχίες από δέκα επτά αράβδωτους κίονες. Χρονολογείται στον 4ο αιώνα π.Χ. και έχει ομοιότητες με τα νεώρια του λιμανιού της Ζέας στον Πειραιά. Λειτουργήσαν μέχρι τον 3ο αιώνα π.Χ. όταν για άγνωστο λόγο η στέγη υποχώρησε, οι κιονοστοιχίες κατέρρευσαν και οι σφονδύλοι γέμισαν τις ράμπες

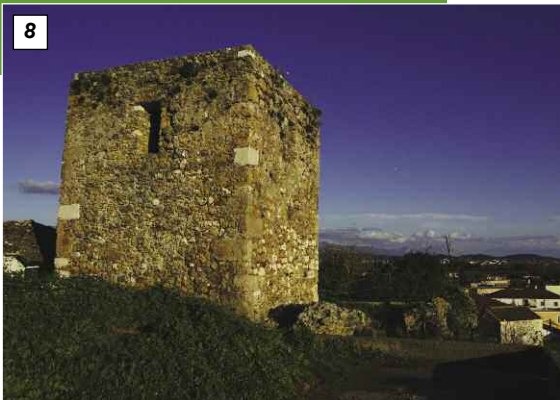
καθιστώντας αδύνατη πλέον τη χρήση του.

Είναι κρίμα ένας τέτοιος αρχαιολογικός χώρος να παραμένει αναξιοποίητος. Η μόνη προβολή για την περιοχή είναι οι θεατρικές παραστάσεις που δίνονται στο θέατρο κάθε καλοκαίρι και ξαναζωντανεύει ο τόπος.

Τέλος αυτής της περιπλάνησής μου ήταν στο τέρμα και της διαδρομής του Αχελώου. Μετά από 215 χιλιόμετρα περίπου που διανύει εκβάλλει εδώ στη θάλασσα του Ιονίου. Σ' ολόκληρο το δέλτα που σχηματίζει απλώνεται ηρεμία, απλότητα, ομορφιά και μια φυσική αρμονία. Το τοπίο εμπλουτίζεται με ήχους της φύσης. Γεννημένος στο Αιτωλικό ο Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος γράφει στο βιβλίο του «ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ»: «Δεν υπάρχει αμφιβολία, πως δεν τον πονούν, το Αιτωλικό θα είχε γίνει από καιρό ένα κέντρο μεταρρώσεων και ψυχικών ίσσεων και θα καταστάλαζαν εδώ σαν τα κοπάδια οι στοχαστικοί και οι κουρασμένοι, για να γεμίσουν την ύπαρξή τους με την απολυτρωτική ηρεμία που αναδίνουν οι στεριές και οι θάλασσες».

Συμφωνώ απόλυτα, αν και έχουν περάσει τόσα χρόνια. Αδιαφορία στον τόπο τούτο.

Ευχαριστώ το Γυμνασιάρχη-Θεολόγο Κωνσταντίνο Ρόμπολα για τις πληροφορίες σχετικά με τη μονή Ταξιαρχών.

5. Η Κατοχή δίπλα στα νερά του Αχελώου.
6. Μία από τις δυο πέτρινες γέφυρες που συνδέουν το Αιτωλικό με τη στεριά.
7. Στα σοκάκια του Αιτωλικού συναντάς και παλιές μικρές εκκλησίες.
8. Η Κούλια, δεσπόζει στην κορυφή του λόφου της Κατοχής.